

# KONVENCIJA O PRAVIMA LICA SA OGRANIČENJIMA

## Poštujemo



# INTEGRITET

## RAZLIKE



## DOSTOJANSTVO

donator:

Priština, April 2007



"This project was funded through a U.S. Office Pristina grant. The opinions, findings, and conclusions or recommendations expressed herein are those of the Author(s) and do not necessarily reflect those of the Department of State."

Dizajn uradila: Hiljmnijeta Apuk, e-mail: [info@lpkosova.com](mailto:info@lpkosova.com)

## Zašto je bila potrebna Konvencija?

Zašto nam je bila potrebna posebna konvencija za lica sa ograničenjima ? Zar oni nemaju ista prava kao i svako drugi?

Prava nabrojana u univerzalnoj deklaraciji o ljudskim pravima, u savršenom svetu, bila bi dovoljna da zaštite svakoga. Ali u stvarnom životu izvesne grupe, kao što su žene, deca i izbeglice obično prolaze daleko gore nego bilo koja druga grupa, tako da za njih postoje međunarodne konvencije koje imaju za cilj zaštitu i promovisanje ljudskih prava tih grupa. Slično tome, na svetu ima 650 miliona ljudi koji žive sa raznim ograničenjima što je oko 10 procenata ukupnog stanovništva na svetu koji nemaju iste one prilike koje ima pretežna populacija. Oni se suočavaju sa bezbroj fizičkih i društvenih prepreka koje:

Sprečavaju ih da steknu obrazovanje;

Sprečavaju ih da dobiju posao, čak i kada su dobro kvalifikovani;

Sprečavaju ih da imaju pristup informacijama;

Sprečavaju ih da dobiju odgovarajuću zdravstvenu zaštitu;

Sprečavaju ih da se kreću po svojoj okolini;

Sprečavaju ih da "se uklope" i da budu prihvaćeni u društvu.

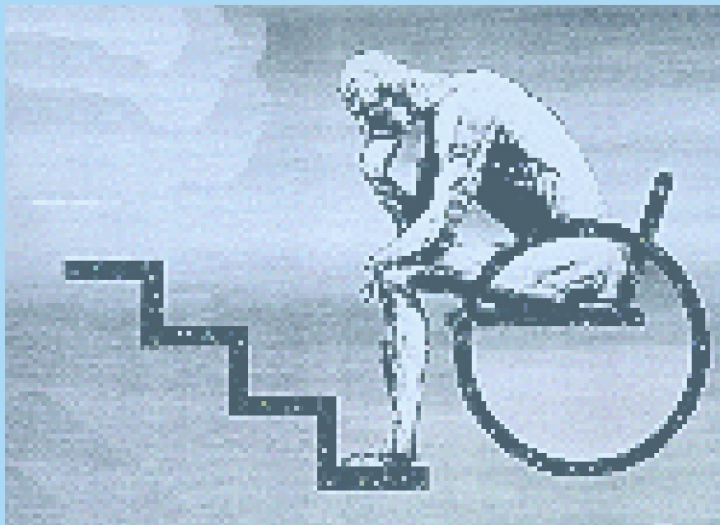


## Šta obuhvata konvencija?

Cilj ove konvencije je da promoviše, štiti i obezbedi puno i ravnopravno uživanje ljudskih prava lica sa ograničenjima. Ona obuhvata izvestan broj ključnih oblasti kao što su pristupačnost, mogućnost kretanja lica, zdravlje, obrazovanje, zapošljavanje, stanovanje i rehabilitacija, učešće u političkom životu i ravnopravnost i nediskriminacija. Konvencija obeležava promenu u načinu razmišljanja o ograničenjima - nedostacima sa staranja o socijalnom aspektu na pitanje ljudskih prava, čime se priznaje da su same društvene barijere i predrasude one koje same po sebi stvaraju nedostatke.

### **Da li ova konvencija stvara nova prava?**

Ne. Konvencija ne stvara nikakvo novo pravo ili pripadanje. Međutim, ono što ova konvencija čini, je da izražava postojeća prava na način koji se bavi i rešava potrebe i situacije lica sa ograničenjima.



# Pristupačnost

## Šta je sa postojećim zakonskim propisima? Da li ne deluju?

Neke zemlje su donele iscrpne zakonske propise u ovom pogledu, ali mnoge druge to nisu učinile. Zbog diskriminatornog ponašanja i prakse, obično lica sa ograničenjima žive u senci i na marginama društva, te su kao rezultat toga njihova prava zanemarivana. Potreban je neki univerzalni, obavezujući standard koji bi obezbedio da prava lica sa ograničenjima budu svuda zagarantovana.

Standardna pravila o ujednačavanju prilika za lica sa ograničenjima Ujedinjenih nacija (1993) poslužila su kao model za zakonske propise izvesnog broja zemalja. Ona pružaju smernice za politiku promovisanja jednakih prilika za lica sa ograničenjima kao što imaju i druga lica. Međutim, Standardna pravila nisu zakonski obavezujući pravni instrument, tako da zagovornici lica sa ograničenjima primećuju da nema klauzula ni obaveze izvršnosti bez neke konvencije.

### Šta je to tačno što ova konvencija čini?

Ratifikacijom ove konvencije, zemlja koja je ratifikuje prihvata svoje pravne obaveze koje proističu iz nje tako što će da donese zakonske propise za njenu primenu kad konvencija bude stupila na snagu.

Drugi međunarodni instrumenti ljudskih prava, kao što su konvencije o pravima dece i žena imale su velikog uticaja na rešavanje kršenja ljudskih prava.



# Razvijanje kapaciteta

## **Da li je realno misliti da će neka konvencija da poboljša živote lica sa ograničenjima?**

Tokom istorije, lica sa ograničenjima bila su smatrana pojedincima kojima je bila potrebna zaštita društva i oni su pobuđivali pre simpatije nego poštovanje. Ova Konvencija bila bi veliki korak ka menjanju shvatanja prirode nedostataka i učinila bi da društvo prizna da svim ljudima mora da bude data prilika da svoj život žive do njegovog potpunog ispunjenja potencijala, kakav god on bio.

## **Na koji način će ova konvencija da bude praćena na međunarodnom nivou?**

Zagovornici lica sa ograničenjima nadaju se da će ova konvencija da pomogne i u izgradnju globalne mreže aktivista koji će da prate napredak ljudskih prava.

## **Ko je lice sa ograničenjima?**

Nedostaci obuhvataju fizička, mentalna i senzorna stanja kao što su slepoća, gluvoća, narušena sposobnost kretanja, razvojni i intelektualni nedostaci. Neki ljudi pate od više od jednog oblika ograničenja - nedostataka dok će mnogi, ako ne i svi ljudi, da u određenoj fazi svojih života pate od nekog stanja uzrokovanog fizičkom povredom, bolešću ili starošću.



## **Da li će ova konvencija da stvori obavezu za države?**

Da. Države će da budu obavezane da uvedu mere koje promovišu ljudska prava lica sa nedostacima bez ikakve diskriminacije. Te mere obuhvataju donošenje anti-diskriminacionih propisa, ukidanja zakona i prakse kojima se vrši diskriminacija nad licima sa ograničenjima i konsultacije sa licima sa ograničenjima prilikom usvajanja novih pristupa u politikama i programima. Druge mere obuhvataju obezbeđivanje da usluge, roba i objekti budu pristupačni licima sa nedostacima.

## **Da li ima ekonomskog smisla za zemlje da usvoje ovu konvenciju?**

Da. Iako je nemoguće odrediti cenu osnovnim ljudskim pravima, pokazalo se da obezbeđivanje da lica sa ograničenjima mogu da žive u skladu sa svojim potencijalima predstavlja u stvari zdravu ekonomiju.

## **Koliko će da košta njena primena?**

Konvencija poziva na "progresivnu realizaciju" većine njenih odredaba, u skladu sa resursima svake zemlje ponaosob. Za neke korake biće potreban novac i, za zemlje koje oskudevaju u resursima, postoji pouzdanje i nada da će međunarodna asistencija koja je do sada zanemarivala potrebe lica sa ograničenjima da bude od pomoći.



**VAŠA PRAVA = MOJA PRAVA**

**INTEGRITET  
DOSTOJANSTVO  
NEDISKRIMINACIJA**

**Kosovska nedelja prava osoba sa  
ograničenjima April 23 - 27, 2007**

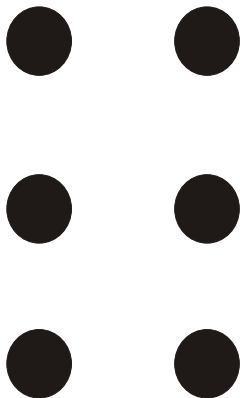
Od promena načinjenih u skladu sa ovom konvencijama imaće koristi ne samo lica sa ograničenjima već i drugi ljudi. Na primer, liftovi i rampe pružaju više opcija i svima drugima. Promene u dizajnu koje su potrebne za prilagođavanje ovoj konvenciji će vremenom da stvore nove ideje i inovacije koje će da poboljšaju život svih ljudi, a ne samo lica sa ograničenjima.

## **Zar nije skupo učiniti zgrade pristupačnima?**

Uz protok vremena, nove građevine treba da u sebi sadrže nove nacрте koji će da povedu računa o potrebama lica sa ograničenjima. U svojim studijama, Svetska banka utvrdila je da je trošak za izgradnju shodno tim odlikama u trenutku gradnje minimalan. Pokazalo se da trošak za gradnju građevina tako da budu pristupačne dodaje manje od jednog procenta na troškove gradnje.

## **Šta je to u čemu je društvo na gubitku?**

Veći izbor raznih nadarenosti. Lica sa ograničenjima mogu da daju svoj doprinos u raznim oblastima stručnosti, veština i talenata.



# Brajeva azbuka za slepe



Dok se lica sa ograničenjima suočavaju sa višom stopom nezaposlenosti nego što je to slučaj kod opšte populacije u doslovce svakoj zemlji, istraživanja pokazuju da je učinak na radu lica sa nedostacima isto onoliko dobar, ako ne i bolji, nego što je kod opšte populacije. Viša stopa zadržavanja na radnim mestima i manja stopa odsustva sa rada više su nego nadoknadili strahovanja da je previše skupo prilagoditi se potrebama lica sa ograničenjima na radnim mestima. Pored toga, strahovanja da angažovanje lica sa nedostacima doprinosi višim troškovima poslodavaca su preterana. Jedna anketa iz 2003. godine u Sjedinjenim Državama utvrdila je da je skoro tri četvrtine poslodavaca izvestilo da zaposlenima koji su lica sa ograničenjima nisu bila potrebna nikakva posebna prilagođavanja na radnim mestima.

Na pripremi materijala saradivali su:

Hiljmnijeta Apuk , Ekspert za prava osoba sa ograničenjima  
Član Ad Hok Komiteta UN, G-dja  
Fazile Bungu pretstavnik NVO Hendifer - Ferizaj i  
Dijana Toska , član Borda NGO Little People of Kosovo.

Priština, April 2007.



# Obrazovanje